

Examenbespreking havo maatschappijwetenschappen

Maandag 17 mei 2016

Aanwezig: 48 docenten

Opmerking: **Het antwoordmodel van het CvE is bindend.** Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Het verslag geeft slechts de discussie weer die gevoerd is over mogelijke antwoorden.

Algemeen beeld van het examen:

- Leuke teksten.
- Moeilijk examen, maar te doen. Goed onderscheidend.
- Lastig dat het pittig begon en ook pittig eindigde (in plaats van in het begin even wat gemakkelijker en dan opbouwen naar wat pittiger).
- Anderen vonden het examen heel makkelijk.
- Jammer dat er veel reproductievragen waren en vragen als 'geef dit/ noem dit'....'.
- Een aantal hele leuke vragen.
- De inleiding bij elke vraag gaf ook al een richting voor het antwoord. Dat keek lekker na.
- Het antwoordmodel is heel strikt, je moet exact een zin uit de tekst noemen bij een aantal vragen. Terwijl de vraag meer open leek of daar niet naar leek te vragen.
- Soms was er ook ruis bij een aantal vragen over hoe strikt een specifieke tekst/ citaat genoemd moest worden. Liever vragen om 'een citaat', in plaats van 'een voorbeeld' uit de tekst of 'verwijzing' naar de tekst of 'gegevens' uit de tekst. Daardoor sluit het antwoordmodel soms niet helemaal aan op de vraag.
- Fijn dat leerlingen het gevoel hadden na het eerste examen dat het 'in the pocket' was. Dat is een goed begin van de examenperiode.
- Tip: op de cito-site kan je vooraf vinden hoe het examen is opgebouwd (aan de hand van 'Wolf'). Dat kunnen leerlingen ook zien. Dan weten ze wat er op hen af komt.
- Bij vijf vragen moest je een tabel of grafiek gebruiken, die niet strikt noodzakelijk was om de vraag te beantwoorden: vragen 11, 19, 28, 29 en 30.
- Er waren weinig vragen over politieke partijen en stromingen.
- Leerlingen die hard hebben geleerd, maar minder goed kunnen toepassen, worden niet echt beloond.
- Een meerderheid van de docenten heeft waardering uitgesproken voor het examen in het algemeen.

Per vraag:

1

- De commentaarfunctie staat niet in de syllabus.
- Er is draagvlak voor de algemene uitleg van de functie, zonder een koppeling aan de tekst. Daar wordt namelijk niet expliciet om gevraagd.
- Bij het noemen van de controlefunctie: hoe gedetailleerd moet het antwoord zijn? Er is draagvlak voor het antwoord 'het controleren van de overheid, door de media'.
- Er zijn veel leerlingen die de communicatiefunctie hebben genoemd. Dit antwoord is onjuist.
- De commentaarfunctie is niet hetzelfde als de spreekbuisfunctie.
- Soms geven leerlingen de verkeerde functie, maar wel de goede uitleg. De meningen zijn hierover verdeeld of er dan een punt gegeven moet worden.
- Bij de agendafunctie: er wordt ook beargumenteerd dat het ook op de publieke agenda kan komen. Er is draagvlak om daarvoor een punt te geven.

2.

- Bezuinigen op personeel kan ook gezien worden als een van de stappen. Voorstel is om hiervoor punten te geven. Meerderheid vindt hiervoor wat te zeggen.
- Doordat de krant mensen minder kunnen bieden (journalisten minder geld biedt) de kwaliteit achteruit gaat. Voorstel is om hiervoor punten te geven. Meerderheid vindt hiervoor wat te zeggen.
- In antwoordmodel begint de oplagespiraal bij advertentie-inkomsten. Leerlingen noemen als start ook 'minder lezers'. Minder lezers als een van de stappen is juist. De meerderheid is hiervoor om dit ook als van de spiraal goed te keuren.

3.

Antwoordmodel is zeer specifiek.

Het moet blijken dat de leerling het begrijpt, een kreet is niet genoeg. Er moet uitgelegd worden.

- Mensen lezen meer kranten op het internet.
- Veel leerlingen noemen 'internet, mobiele telefoons'. Vier van de vijf antwoorden vallen onder 'de opkomst van internet'. Het gaat om de toepassing via een medium, niet het medium zelf.
- Het antwoordmodel geeft voorbeelden van juiste antwoorden.
- Internet wordt in het antwoordmodel gelijk geschakeld aan tablets en mobiele telefoons. Daarnaast worden sociale media wel apart genoemd.
- Veel docenten geven wel punten per antwoord (dus app op telefoon, gebruik van social media...).
- Leerlingen noemen het begrip 'digitalisering', zonder toelichting. Een aantal docenten vindt dit wel een technologische ontwikkeling en hebben hiervoor wel een punt gegeven. Andere docenten rekenen dit niet goed, omdat uitleg ontbreekt.
- Er zijn leerlingen die 'fragmentatie' noemen. Dit is echter geen technologische ontwikkeling. Dit is dus een fout antwoord.

4.

- Om te concurreren met commerciële zenders, als voorbeeld vanuit de tekst. Antwoordmodel wil concurrentievervalsing. Dit is dus fout..
- Wanneer 'economische vrijheid' is genoemd in plaats van de 'vrije markt'. Is dat juist? Nee, dat zijn twee verschillende zaken.
- 'Vrije markt' is fout. Vrije markt staat in de syllabus niet uitgelegd als uitgangspunt.
- Economische vrijheid: doorredeneren op concurrentievervalsing en dan goed rekenen? Hier is in meerderheid draagvlak voor.
- Rationalistisch individualisme en goede uitleg. Meerderheid is er voor om dit goed te rekenen.
- Individuele verantwoordelijkheid: een juist uitgangspunt of niet? Leerlingen redeneren vanuit particulier initiatief. Hier wordt verdeeld op gereageerd.
- Vrijheid, zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid heeft draagvlak, mits er een goede redenering aan ten grondslag ligt.

5.

- Sociale cohesie bevorderen, met juiste uitleg: hier is draagvlak voor.
- Kwalitatief hoogwaardige informatievoorziening, met juiste uitleg: hier is draagvlak voor.
- Een aantal leerlingen hebben de mediawet uitgelegd. Dit moet fout gerekend worden, dit hoort niet tot de uitgangspunten.
- Er moeten twee redenen gegeven worden en twee uitgangspunten. In het antwoordmodel lijkt het alsof er uitleg gegeven moet worden. De uitwerking van het antwoordmodel is uitvoeriger dan noodzakelijk om de vraag te beantwoorden. Er staat ook boven: 'dit is een voorbeeldantwoord'. Dus: twee juiste uitgangspunten met bij elk een reden.

6.

- Er wordt naar een 'verwijzing naar een gegeven uit de tekst gevraagd', niet naar een citaat. In het antwoordmodel wordt een citaat gegeven. Dat lijkt niet noodzakelijk. Een verwijzing naar de tekst kan ook blijken uit de woordkeus van de leerling.

CvTE (Vraag had scherper gesteld kunnen worden.)

- Antwoord dat bij vraag 1 gebruikt is, is ook bij vraag 6 te gebruiken.
- Recreatieve/ amuserende functie (mits goede uitleg). Hier is draagvlak voor.
- Het media-artikel gaat over de media. Er kunnen dus op twee niveaus antwoorden geven worden. Er is door de meerderheid draagvlak om dit goed te rekenen als een leerling hier op doorredeneert.

7.

- Leerlingen hebben de dikgedrukte woorden niet altijd expliciet genoemd. Bij de 'algemene regels van het correctievoorschrift' staat dat dit niet overgenomen hoeft te worden in het antwoord. Hiervoor geen puntenaftrek.
- Bij referentiekader: de manier waarop men naar de wereld kijkt. Er is draagvlak om dit goed te rekenen (hoewel een karige uitleg).
- Als het regelnummer niet genoemd is, kan het worden goedgekeurd: er wordt niet gevraagd naar regelnummers in het antwoordmodel.
- In antwoordmodel staan twee typen journalisten beschreven. Als een leerling in het antwoord omschrijft wat het ene type journalist beter doet dan de andere, is dit compleet genoeg volgens de vergadering.

8.

- Typische leervraag.
- Er is draagvlak voor om goed te rekenen: 'bronnen vermelden', kan dat met de juiste uitleg ook worden gezien als 'feiten checken'.

9.

- Regel 74-77 is geen goed citaat.
- Voor regel 66 tot 70 is wel draagvlak, mits uitgelegd. Het gaat om een voorbeeld van een juist antwoord.
- Veel leerlingen lopen punten mis omdat ze 'referentiekader' niet expliciet noemen. In antwoordmodel staat niet dat het er verplicht in moet staan. Dus hiervoor hoeven geen afgetrokken te worden.
- Er is draagvlak voor de omschrijving van referentiekader: 'ze kiezen uit waar ze naar luisteren'/ 'ze bepalen zelf wat ze er uit oppikken'.
- Kern is dat het filter bij de ontvanger zit (en dus niet bij de zender).

10.

- Vraagstelling is wat onduidelijk.
- Er gaan stemmen op om zonder 'de wet' te noemen een punt toe te kennen. Hiervoor is veel draagvlak.
- Let op: er staat 'voorbeeldantwoord'.
- Er is draagvlak voor:
 - letterlijk een deel van de tekst van de (grond)wet noemen, zoals 'vrijheid van meningsuiting', recht op informatievergaring (EVRM), termen als laster, smaad, haat zaaien'.
 - Of een verwijzing naar Wetboek van strafrecht, wet openbaar bestuur, wet op privacy mits goede uitleg.
- Bij punt 3: leerlingen hebben een heel andere gedachte gevolgd. Ze hebben de 'vrije artsenuitvoering' genoemd. Sommige docenten vinden dit ook te verdedigen.

- Leerlingen geven soms het goede antwoord bij een verkeerd oordeel. Daarvoor kunnen dan geen punten worden toegekend. De vergadering was daarom niet gelukkig met de vraag **(CvTE)**.

11.

-

12.

Tweede deel van de vraag:

Leerlingen redeneren vaak andersom: 'iets is niet strafbaar voor het in de wet staat'. Hier bestaat draagvlak voor.

13.

- Moet er in de uitleg expliciet op 'adolescenten' ingegaan worden? In de vraag wordt het al genoemd. In het antwoord moet duidelijk worden wat het verschil is tussen daad- en daderstrafrecht.
- Sommige leerlingen hebben daadstrafrecht, met goede uitleg. Sommige docenten geven dan 1 punt. Correctievoorschrift (lid 5).

14.

- Docenten en leerlingen zaten op een ander spoor (noemden andere doelen en een andere manier van straffen).
- Resocialisatie als antwoord: fout.
- Speciale preventie/ afschrikking/ voorkomen van recidive (hoewel een rechtse opvatting) met goede uitleg: de meerderheid van de docenten vond dit ook een goed antwoord.

15.

De minderheid van docenten vindt het tweede deel van de vraag onduidelijk gesteld. 'Begeleiden' op zich is niet goed.

16.

Er worden vragen gesteld bij de relevantie van deze vraag.

- Immaterieel: 'verlies van vertrouwen in de rechtsstaat'. De meerderheid vond dit ook een goed antwoord.
- 'Verzekeringspremie' als antwoord. Let op: het moet wel voor slachtoffers bedoeld zijn.
- 'Angst voor school' en 'angst om de straat op te gaan' zijn twee verschillende antwoorden. Daarvoor kan volgens de aanwezige docenten dus voor elk van de onderdelen een punt gegeven worden.

17.

- Er is draagvlak om 'groepsdruk' goed te rekenen.
- Bij sociaal- psychologisch: 'opvoeding', 'opgroeien in de verkeerde buurt' en 'de mensen met wie de ouders omgaan' is draagvlak voor.
- Anomietheorie en dergelijke zijn niet goed.

18.

Uit het antwoord moet duidelijk blijken dat het om een preventieve maatregel gaat, niet om een repressieve maatregel die preventief kan werken. Sommige docenten vinden dit wel goed.

Sommige leerlingen hebben gemaild met docenten omdat er een link wordt gelegd tussen delinquentie en moslims. CvTE.

19.

- Het gaat om figuur 2, er staat figuur 1.
- Kern van het antwoord zit in de eerste zin van het tweede puntje. Het gaat erom dat leerlingen het verschil noemen tussen geregistreeerde en niet-geregistreeerde criminaliteit (dark number).
- Er staat 'voorbeeld van een antwoord'.
- 'Dark number' wordt gekoppeld aan 'verborgen criminaliteit'. Dat is juist.

20.

- De vraag kan ook beantwoord worden waarbij kwantitatief onderzoek wordt uitgelegd met juiste voorbeelden (slachtofferenquêtes/ dader enquêtes) en een toelichting op kwalitatief onderzoek.
- 'Rechtbankstatistieken': inhoudelijk niet juist → rechtbankstatistieken maken het niet vollediger.

21.

Draagvlak om ook goed te rekenen:

- Het probleem moet oplosbaar zijn.
- Veel mensen moeten het zien als een probleem.
- Het roept heftige emoties op (verdeelde meningen)
- Er is belangentegenstelling. Hierover is verschil van mening.

22.

- Landelijk: hiervoor is draagvlak.
- Regionaal: hiervoor is geen draagvlak.

23.

- Moeilijk na te kijken.
- Draagvlak voor 'erkennen van een probleem'.

24.

Terugkoppelingsfase = feedbackfase.

'Poortwachter' is geen fase (D66 kamerlid). De meerderheid van de docenten vindt het te verdedigen als onderdeel van het antwoord binnen de omzettingsfase.

25.

- Er zijn ook leerlingen die zeggen 'er wordt gedoogd, dus is het niet burgerlijk ongehoorzaam'. Dit antwoord is fout, want er wordt wel een wet overtreden.
- De vraag is verwarrend gesteld. Leerlingen hebben niet begrepen dat behalve het noemen van het doel en voorwaarden dit ook nog toegepast moest worden. De vergadering is van mening dat het **CvTE** moet worden gevraagd de vraag uit het examen te schrappen.

26.

De kern van de vraag is: de rechter dreigt op de stoel van de wetgever te gaan zitten.

27.

-

28.

In de syllabus staat niet wie er in De Raad van de EU moet zitten. Vakministers staat niet in de syllabus. Er is draagvlak voor om 'ministers' goed te keuren.

29.

-

30.

- Het antwoordmodel zegt hier niet 'voorbeeld van een antwoord'.
- De vraag valt in twee delen uiteen: het noemen van de stroming en het uitgangspunt van deze stroming. Er is draagvlak om als pragmatisme of rentmeesterschap is genoemd, met een goed uitgangspunt, om dan 1 punt toe te kennen.
- Er is veel draagvlak voor het antwoord 'Opkomen voor milieu en natuur'.
- Er gingen stemmen op om 'de groene stroming' met een goed uitgangspunt, goed te keuren.